

Uticaj COVID-19 na poslovanje crnogorskih preduzeća

Unija poslodavaca Crne Gore

Uticaj COVID-19 na poslovanje crnogorskih preduzeća

Ovaj izvještaj objavljen je uz tehničku podršku Međunarodne organizacije rada (MOR).

Odgovornost za sadržaj izvještaja je isključivo na autoru.

Međunarodna organizacija rada ne preuzima odgovornost za ispravnost, tačnost i pouzdanost bilo koje informacije iz izvještaja.

Podgorica, maj 2020. godine

IZDAVAČ

Unija poslodavaca Crne Gore
Cetinjski put 36
81000 Podgorica, Crna Gora

TELEFON

+382 20 209 250

E-MAIL

office@poslodavci.org

WEB

www.poslodavci.org

O istraživanju

Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG), uz tehničku podršku Međunarodne organizacije rada (MOR) i u partnerstvu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), sprovela je istraživanje među crnogorskim privrednicima kako bi ocijenila uticaj pandemije COVID-19 na poslovanje u Crnoj Gori. U istraživanju je učestvovalo ukupno 430 privrednika iz cijele Crne Gore, od kojih je 333 njih dostavilo kompletne odgovore. Istraživanje je sprovedeno od 10. do 30. aprila 2020. godine.

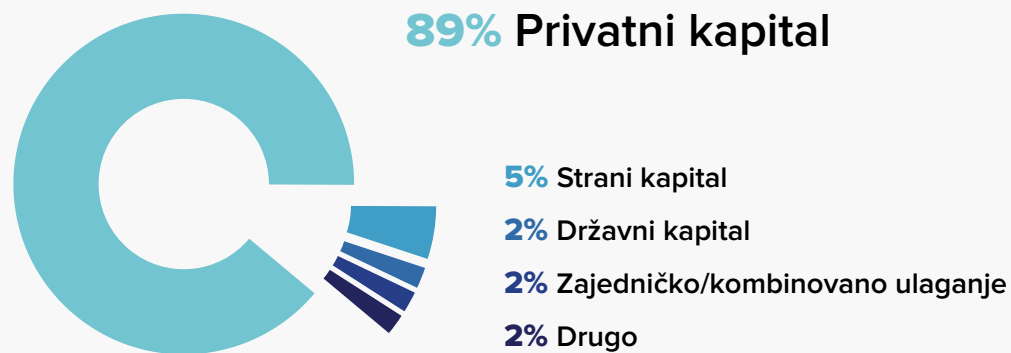
Onlajn upitnik za potrebe Unije poslodavaca Crne Gore razvijen je na osnovu alata za istraživanje uticaja COVID-19 na poslovanje, koji je Međunarodna organizacija rada kreirala za poslodavačke i biznis asocijacije.

Izveštaj rezimira ključne nalaze istraživanja kao i preporuke o najhitnijim potrebama privrednih subjekata u Crnoj Gori.

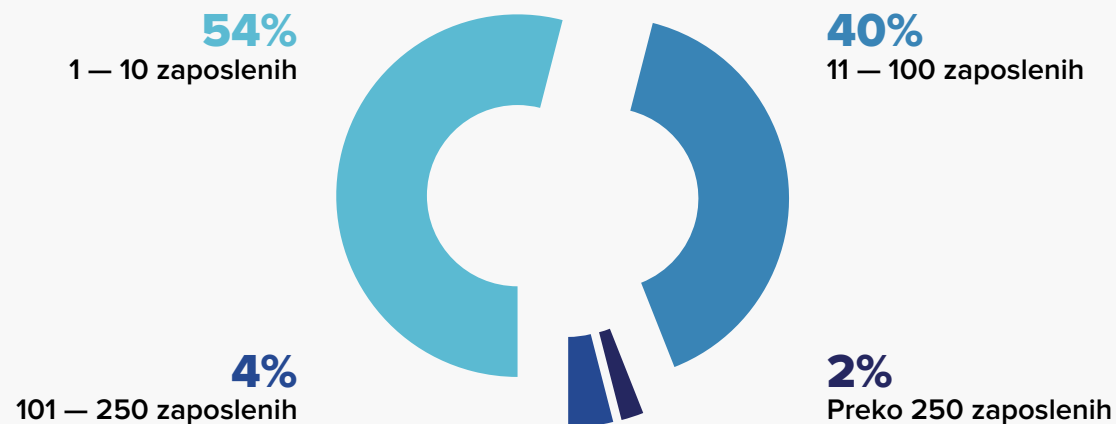
Svi podaci u izveštaju predstavljeni su kroz tri dimenzije: opšti uticaj COVID19, uticaj shodno veličini preduzeća (broju zaposlenih) i uticaj shodno sektoru u kojem privredni subjekti posluju. Sektorska analiza obuhvata šest sektora: hotelijerstvo i turizam, ugostiteljstvo, trgovina, usluge, zanatstvo i saobraćaj, i oni su odabrani na osnovu strateškog značaja sektora, ugroženosti i reprezentativnosti u uzorku.

Podaci o uzorku

Podaci o uzorku shodno vrsti vlasništva

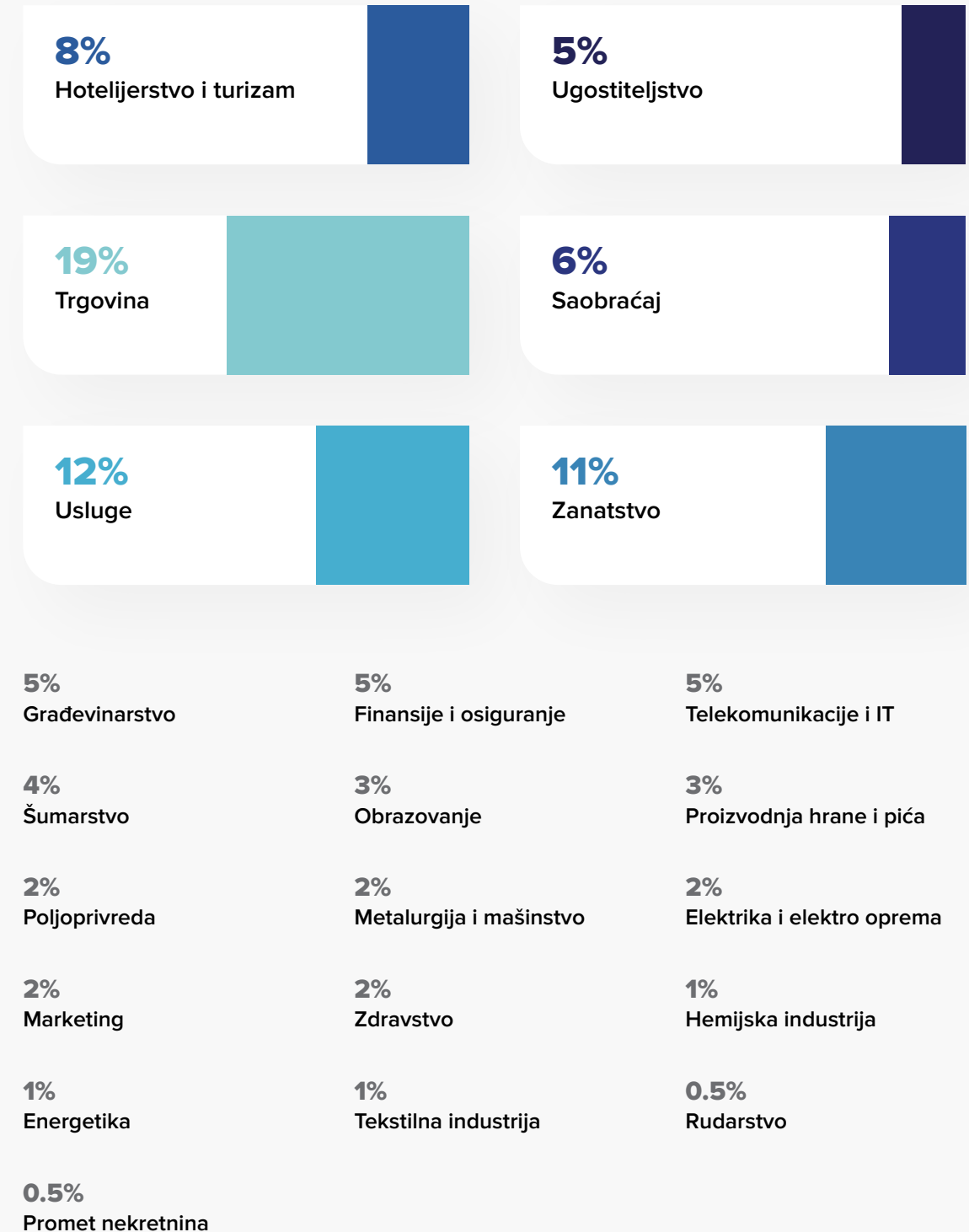

Podaci o uzorku shodno veličini preduzeća*

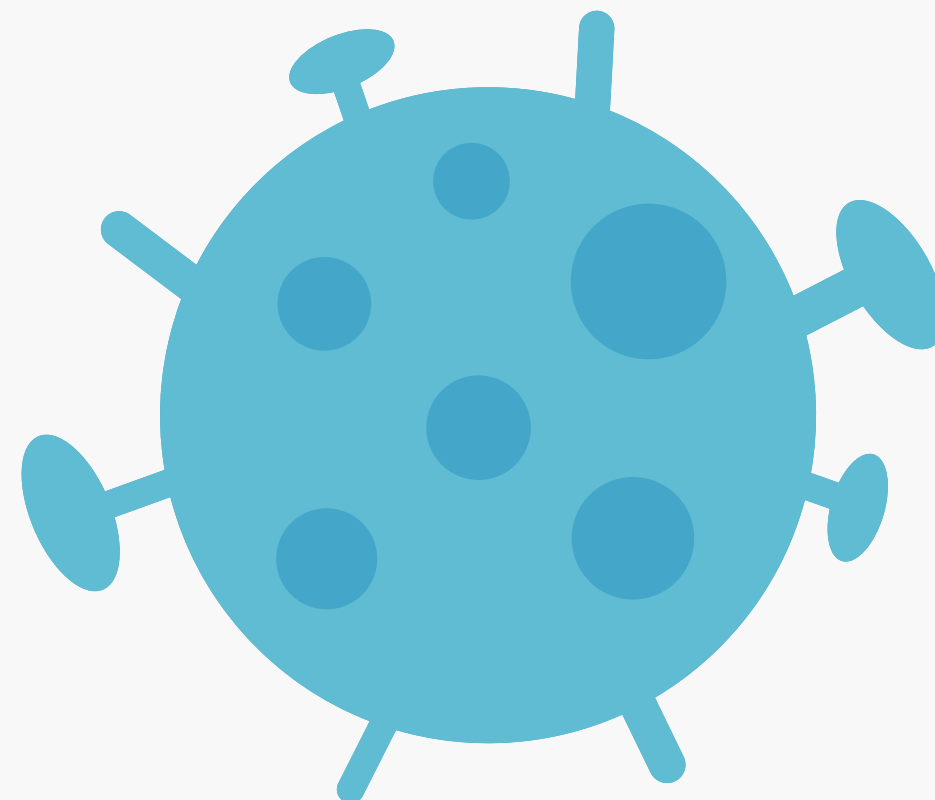

Klasifikacija preduzeća po veličini varira od države do države i obično se zasniva na broju zaposlenih, godišnjem prometu ili vrijednosti imovine preduzeća. U svrhu ovog istraživanja, prilagođena je standardna klasifikacija koju je koristila Međunarodna organizacija rada kako bi se omogućila globalna procjena uticaja COVID-19 na preduzeća. Mikropredueća se definišu kao preduzeća sa do 10 zaposlenih, mala preduzeća kao ona koja imaju 10 do 100 zaposlenih, srednja preduzeća kao 100 do 250 zaposlenih, a velika preduzeća sa više od 250 zaposlenih.

Podaci o uzorku shodno sektoru u kojem posluju

Uticaj COVID-19 na poslovanje

Da li je Vaše preduzeće trenutno operativno?

Više od 40% ispitanih privrednih subjekata je prekinulo sa radom dok je 35% njih djelimično poslovalo. 23% je bilo u potpunosti operativno, od čega je 13% organizovalo rad od kuće.

U potpunosti

10%

U potpunosti, s tim što smo organizovali rad od kuće

13%

Djelimično

35%

Ne, preduzeće je prekinulo s radom

42%

Posmatrano sa aspekta broja zaposlenih, najizloženija negativnim uticajima COVID-19 su mikro preduzeća, od kojih je više od pola u potpunosti prekinulo sa radom. Velika preduzeća su pokazala značajno veću otpornost na efekte krize, ona su u najvećem procentu (38%) bila u potpunosti operativna, dok je 13% njih u potpunosti prekinulo sa radom.

Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

7%

11%

29%

53%

Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

11%

14%

45%

31%

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

21%

29%

36%

14%

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

38%

25%

24%

13%

Potpuna obustava rada bila je najprisutnija u sektoru zanatstva (83%), ugostiteljstva (72%), prevoza (70%) i hotelijerstva (62%). Svaki treći privredni subjekat iz sektora trgovine i usluga je prekinuo sa radom.

Hotelijerstvo i turizam

0%

11%

27%

62%

Ugostiteljstvo

0%

0%

28%

72%

Trgovina

11%

11%

42%

36%

Saobraćaj

10%

0%

20%

70%

Usluge

12%

17%

39%

32%

Zanatstvo

6%

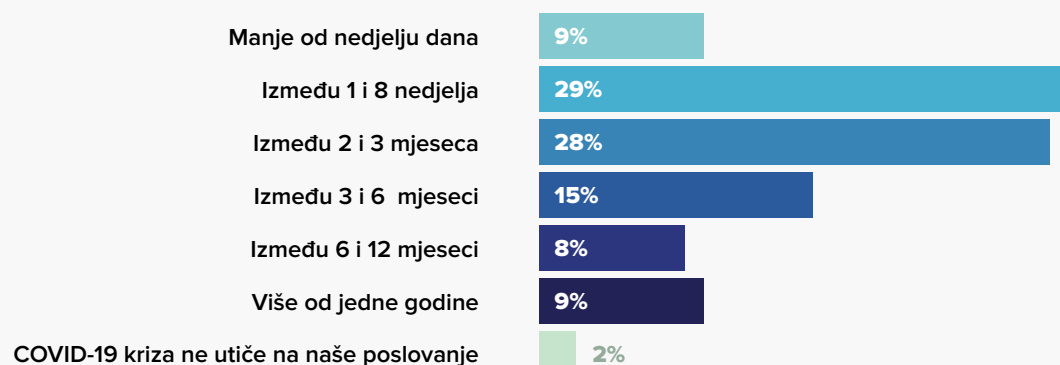
3%

9%

83%

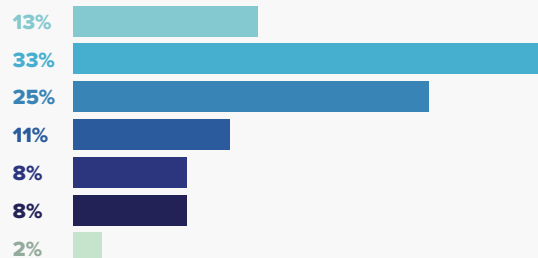
U slučaju nastavka važenja mjera Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti, koliko procjenjujete da Vaše preduzeće može funkcionisati?

Upitani o održanju poslovanja u okolnostima važenja restriktivnih mjera, 29% privrednika je opstanak svog preduzeća ograničilo na period do 2 mjeseca, dok je 28% njih taj period procijenilo na 2 do 3 mjeseca.

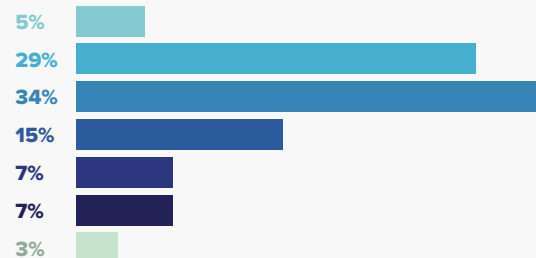

Gledano po veličini preduzeća, 33% mikro preduzeća smatra da pod pomenutim okolnostima svoje poslovanje može održati najduže 2 mjeseca. Preduzeća koja imaju između 101 i 250 zaposlenih najčešće procjenjuju ovaj period između 3 i 6 mjeseci. Velika preduzeća najčešće su odgovarala da pod restriktivnim mjerama mogu održati poslovanje najmanje godinu dana.

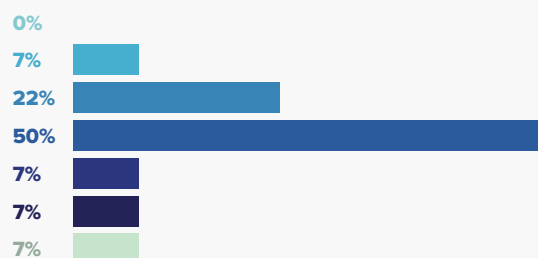
Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

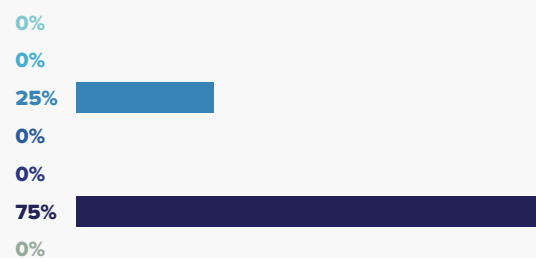
Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

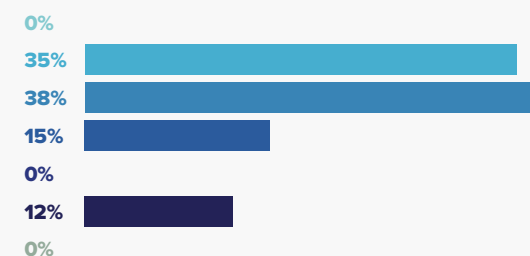

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

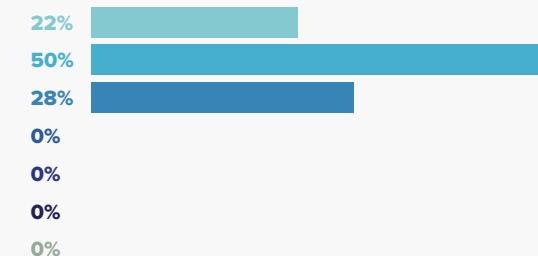

Među sektorima, procijenjeni vremenski period održanja poslovanja najkraći je kod privrednika iz sektora zanatstva. Njih 29% je ovaj period ograničilo na manje od nedjelju dana, a 40% period ne duži od 2 mjeseca. Sektor ugostiteljstva je takođe pokazao veliku ranjivost budući da je svaki drugi privrednik iz ovog sektora svoj "opstanak" pod restriktivnim mjerama vezao za period kraći od 2 mjeseca, a svaki peti na period kraći od nedjelju dana.

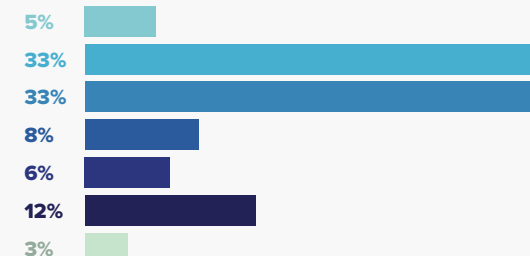
Hotelijerstvo i turizam

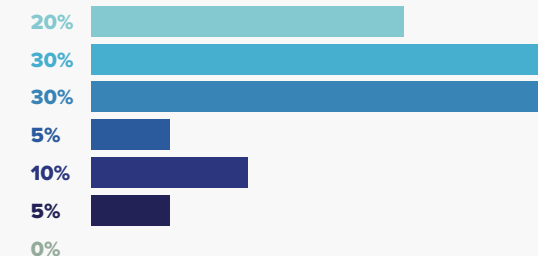
Ugostiteljstvo

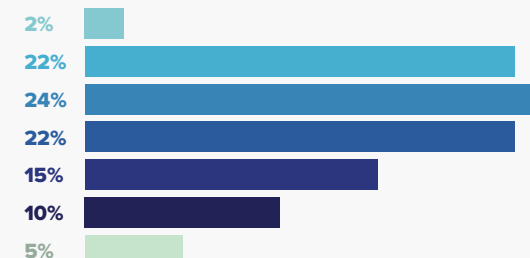
Trgovina

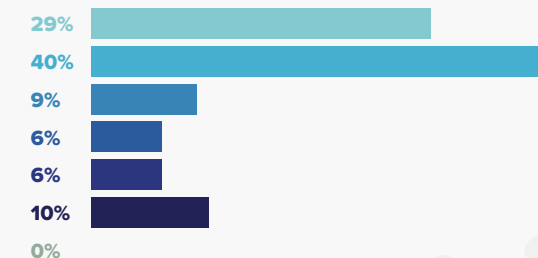
Saobraćaj

Usluge

Zanatstvo

Da li ste izvršili neke promjene unutar svog preduzeća i poslovanja kako bi amortizovali negativne efekte COVID-19 ili bili otporniji na njih?

Skoro dvije trećine privrednih subjekata je na određeni način promijenilo svoje poslovanje kako bi amortizovali negativne uticaje COVID19 krize.

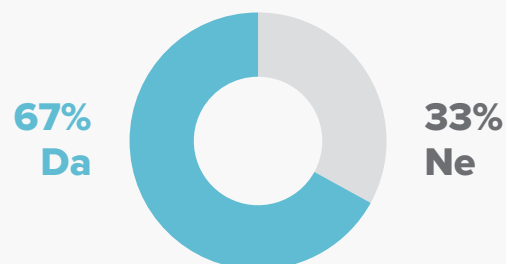

Ovakve aktivnosti najčešće su prisutne kod velikih privrednih subjekata (75%) dok su one izostale kod više od polovine mikro preduzeća.

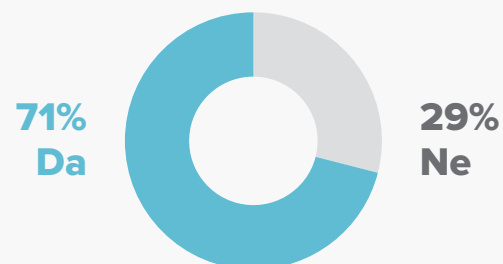
Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

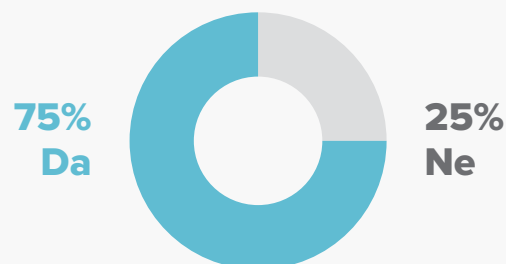
Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

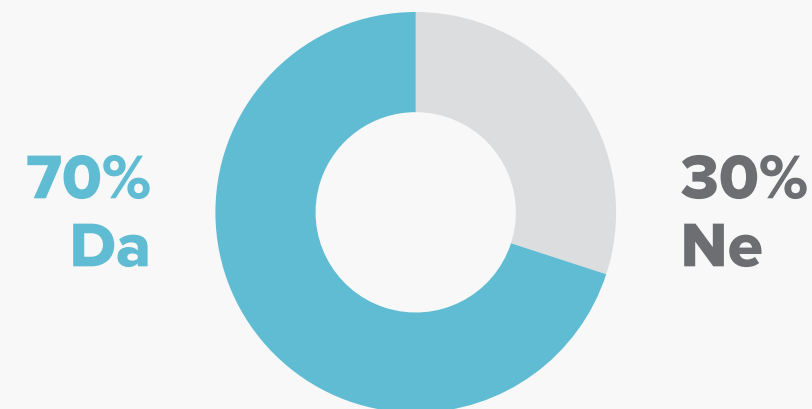

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

Da li Vaše preduzeće ima plan održavanja kontinuiteta poslovnog procesa?

70% posto privrednih subjekata ima plan kontinuiteta poslovanja.

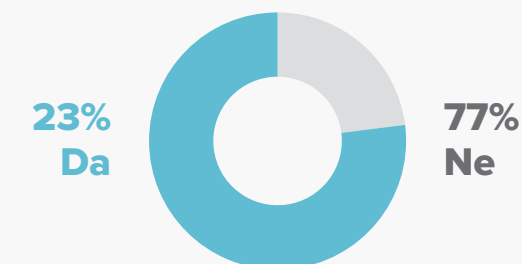

Nešto više od trećine mikro preduzeća nema pomenuti plan, dok je potvrdno odgovorilo svako veliko preduzeće iz uzorka.

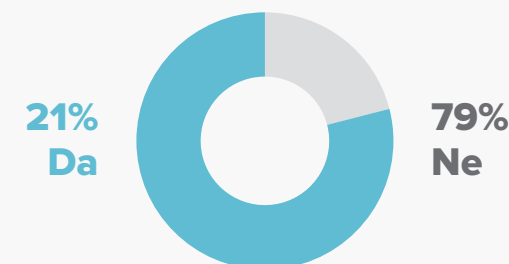
Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

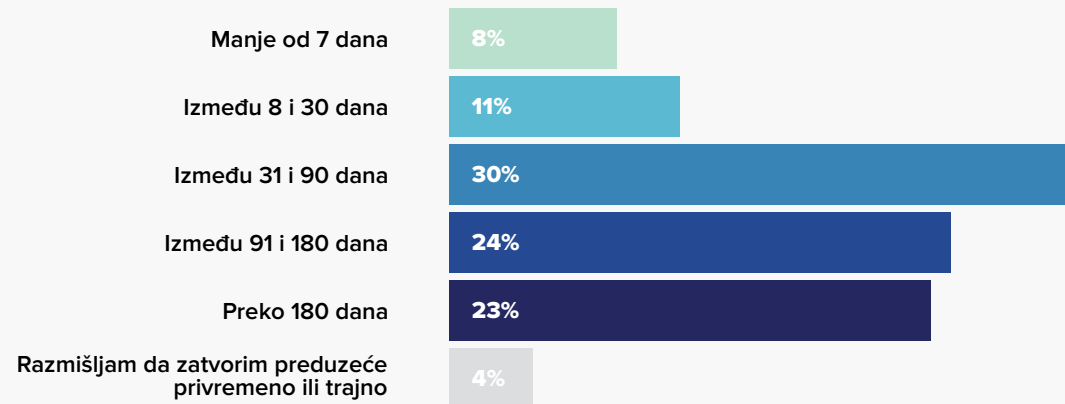

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

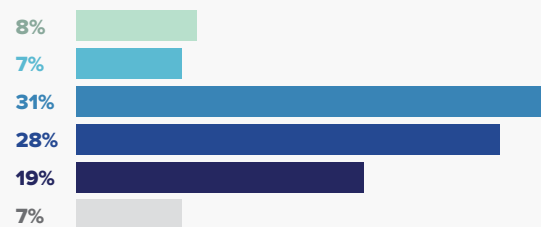
Koliko smatrate da bi bilo potrebno vremena da Vaše preduzeće u potpunosti obnovi poslovanje?

30% ispitanih privrednih subjekata odgovorili su da bi im za obnavljanje poslovanja bilo potrebno između 1 i 3 mjeseci, dok je skoro po četvrtina ovaj period procijenila od 3 do 6 mjeseci, odnosno preko 6 mjeseci. Razmatranje odluke o privremenom ili trajnom gašenju preduzeća registrovano je kod 4% ispitanih privrednika.

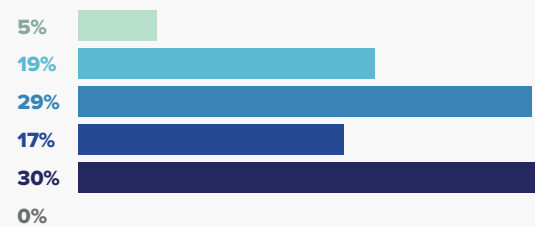

Velika preduzeća su najčešće odgovarale da im je potrebno više od 6 mjeseci do potpunog oporavka (skoro 40%), dok su kod mikro preduzeća najčešće procjenjivali da će im biti potrebno između 1 i 3 mjeseca.

Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

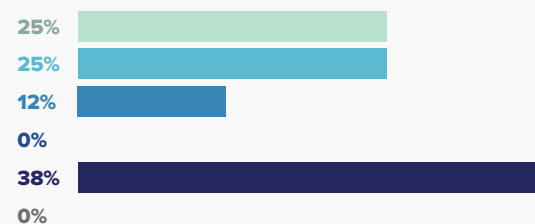
Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

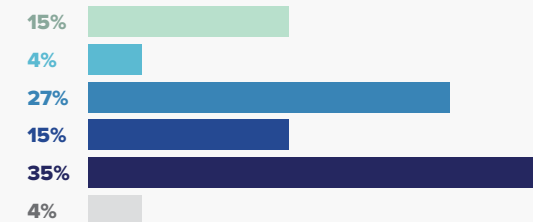

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

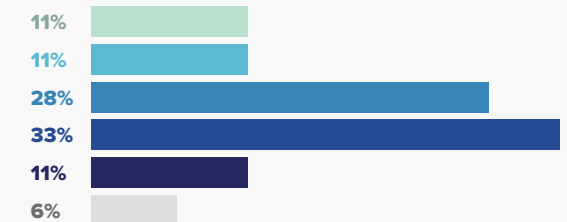

Među naznačenim sektorima, najduži period oporavka poslovanja (preko 6 mjeseci) procijenjen je od strane privrednih subjekata iz sektora saobraćaja (40%), trgovine (39%) i turizma i hotelijerstva (39%). Privredni subjekti iz sektora ugostiteljstva i zanatstva najčešće su vrijeme potrebno za oporavak vezivali za period od 3 do 6 mjeseci.

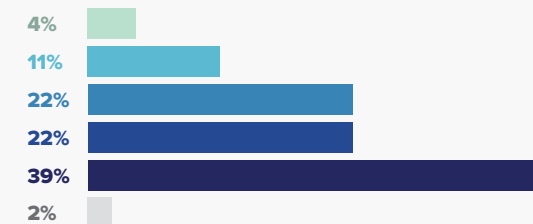
Hotelijerstvo i turizam

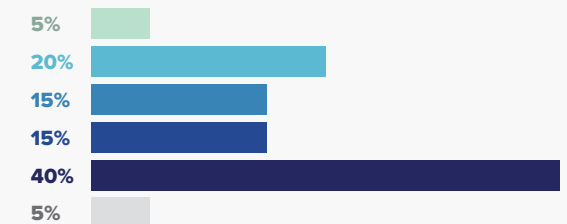
Ugostiteljstvo

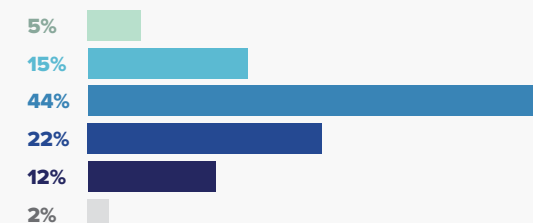
Trgovina

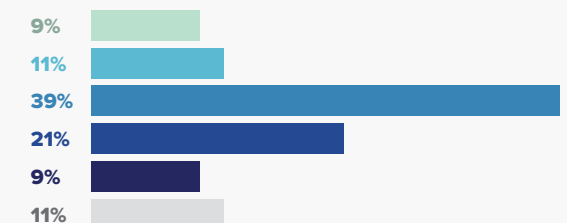
Saobraćaj

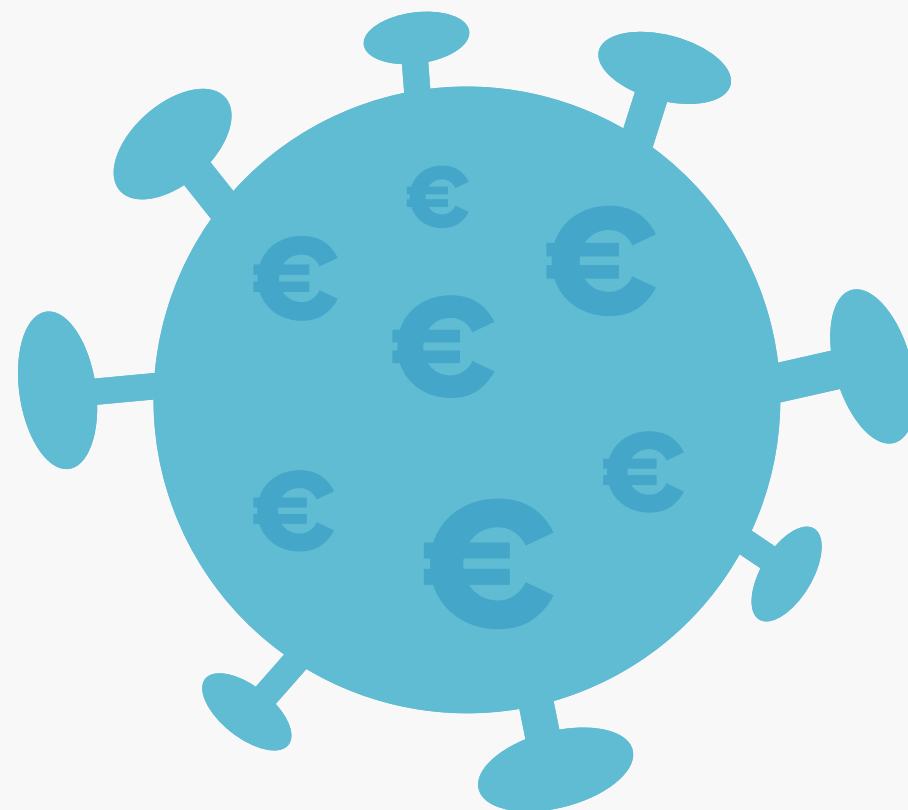
Usluge

Zanatstvo

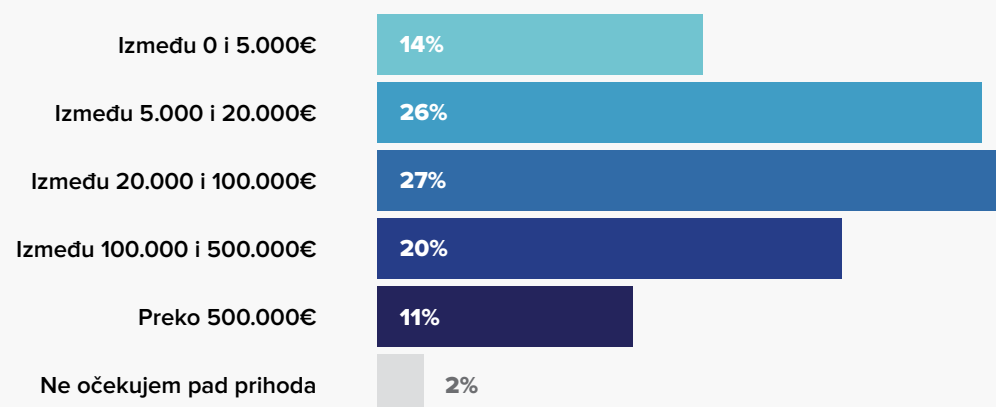

Uticaj COVID-19 na finansije

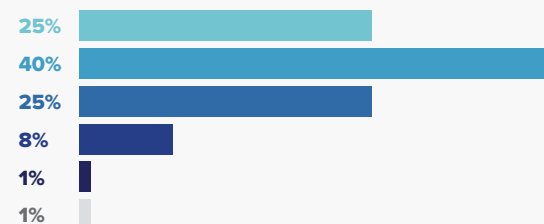
Ako pretpostavimo da će COVID-19 kriza trajati do 30. juna 2020. godine, na koji iznos biste procijenili pad prihoda Vaše kompanije?

Pod pretpostavkom da COVID-19 kriza potraje do kraja juna, preko jedne četvrtine privrednih subjekata iz uzorka pad poslovnih prihoda procjenjuje između 5.000 i 20.000€, a otprilike isto toliko njih taj pad procjenjuje između 20.000 i 100.000€. Svaki peti ispitan subjekt očekuje pad prihoda između 100.000 i 500.000€, dok je kod 11% njih ova cifra veća od 500.000€.

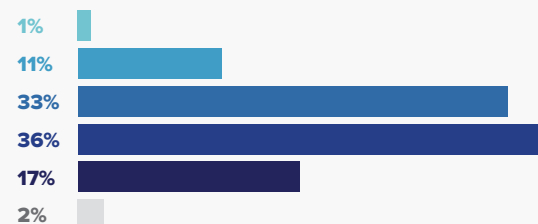

Svako od ispitanih velikih preduzeća očekuje da će, pod pomenutom pretpostavkom, imati pad prihoda više od pola miliona eura. Kod preduzeća koje imaju od 11 do 100 zaposlenih najčešća procjena pada prihoda kretala se između 100.000 i 500.000€, a mikro preduzeća u 40% slučajeva ovu procjenu vezala za iznos od 5.000 do 20.000€.

Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

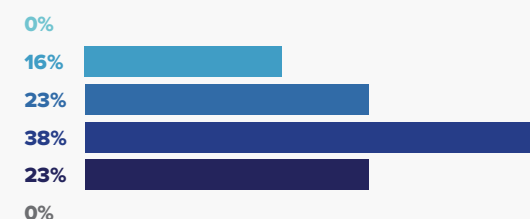
Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

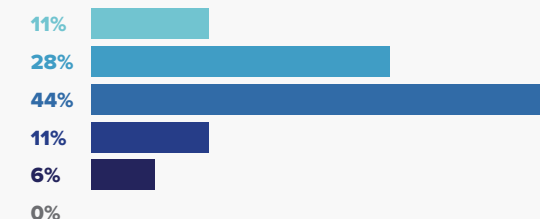
Posmatrano po sektorima, najveći pad prihoda očekuju privrednici iz sektora turizma i trgovine, gdje je skoro četvrtina njih svoje gubitke procijenila na iznos veći od 500.000€. Takođe, privredni subjekti iz sektora hotelijerstva su najčešće pad prihoda procijenjivale na iznos između 100.000 i 500.000€.

Pad prihoda između 20.000 i 100.000€ najčešće se očekivao u sektorima saobraćaja (60%) i ugostiteljstva (44%). Sa druge strane, privrednici iz sektora zanatstva očekuju najmanji pad prihoda – 94% smatra da će on biti manji od 20.000€.

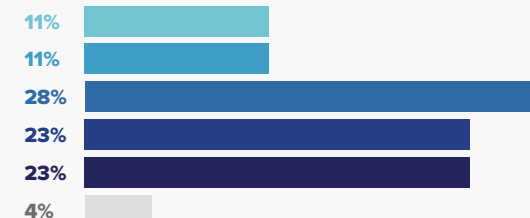
Hotelijerstvo i turizam

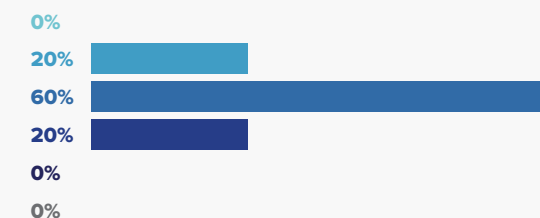
Ugostiteljstvo

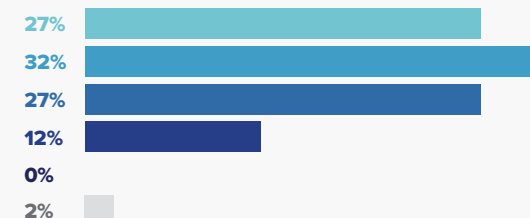
Trgovina

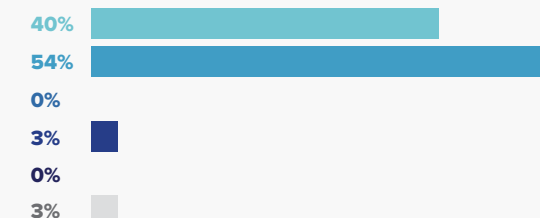
Saobraćaj

Usluge

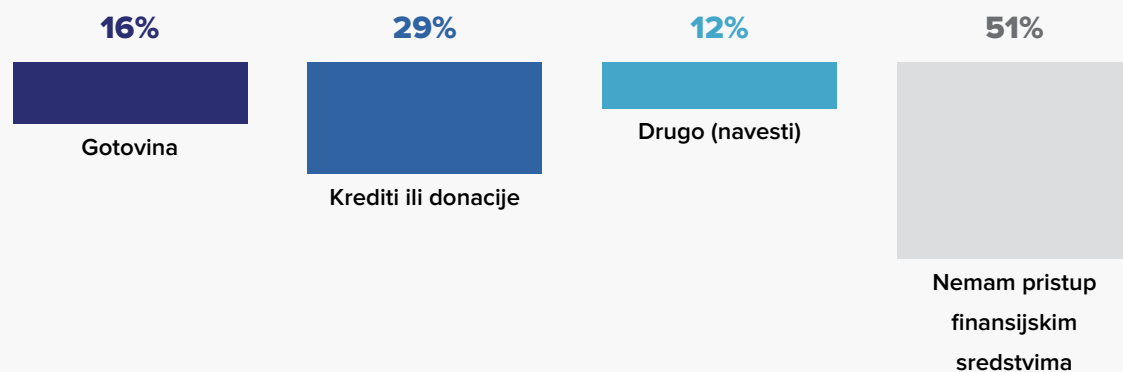

Zanatstvo

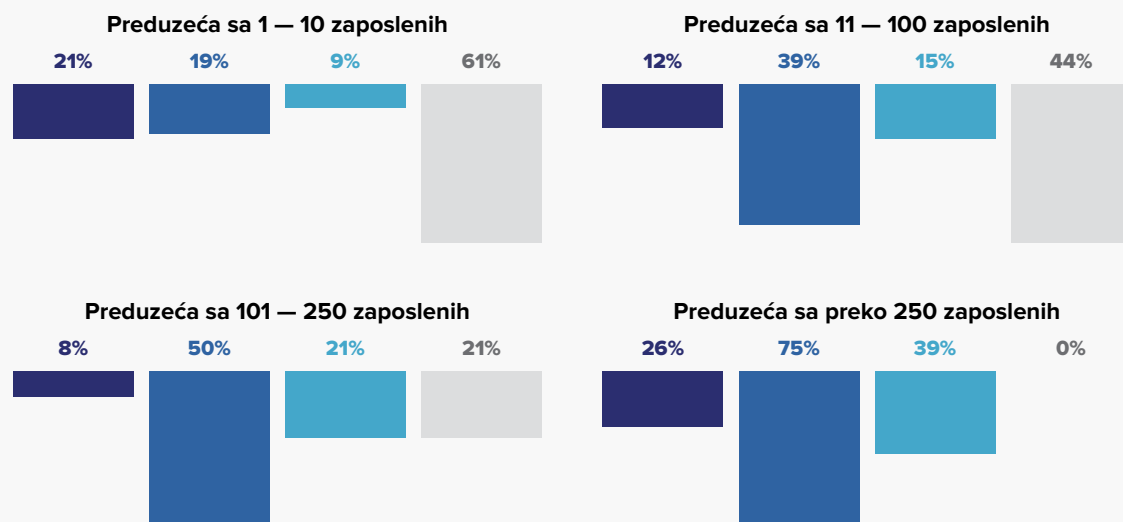

Da li imate sopstveni izvor finansiranja koji bi Vam mogao pomoći da ublažite efekte novonastale situacije i na taj način oporavite preduzeće?

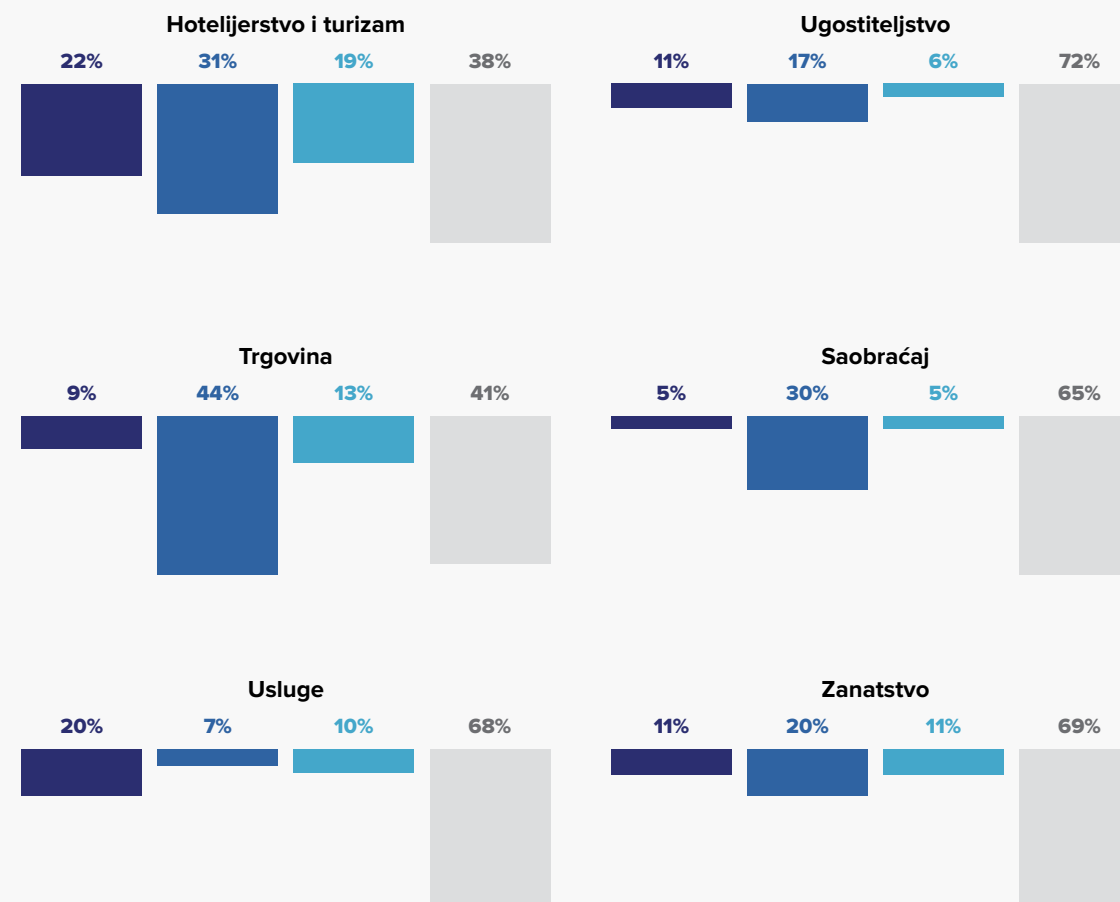
Preko pola privrednih subjekata nema izvore finansiranja koje će im pomoći da prevaziđu novonastalu krizu i na taj način oporave svoje poslovanje. Skoro 30% njih smatra da takvo finansiranje može dobiti kroz određeni kreditni aranžman. 16% privrednih subjekata smatra da, u cilju podrške poslovanju, može računati na sopstvenu zalihu gotovine.

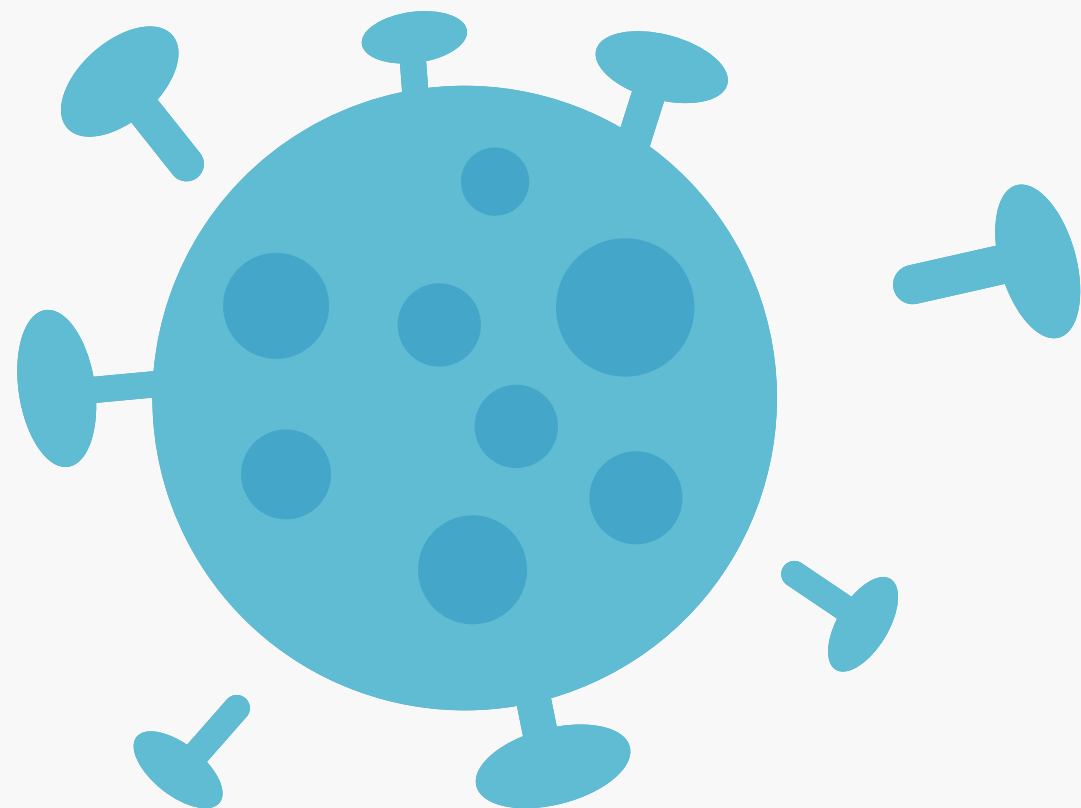
Mikro preduzeća su najranjivija usled nepostojanja drugog izvora finansiranja koji bi im pomogli da savladaju krizu budući da čak 61% njih nema pristup takvim izvorima. Kod većih privrednih sistema, a naročito onih koje imaju preko 100 zaposlenih, zabilježen je veći potencijal da svoje poslovanje pomognu dodatnim sredstvima. U skladu sa tim, svako od ispitanih velikih preduzeća odgovorilo je da ima neki od ponuđenih izvora dodatnog finansiranja.

Posmatrano sa aspekta sektora, najčešći odgovor privrednika bio je da nemaju pristup dodatnom finansijama. Ovakva situacija je najizraženija u sektorima ugostiteljstva, saobraćaja, usluga i zanatstva, dok je situacija nešto povoljnija u sektoru turizma i hotelijerstva i sektoru trgovine u kojima je odgovor da imaju neki od izvora dodatnog finansiranja češći.

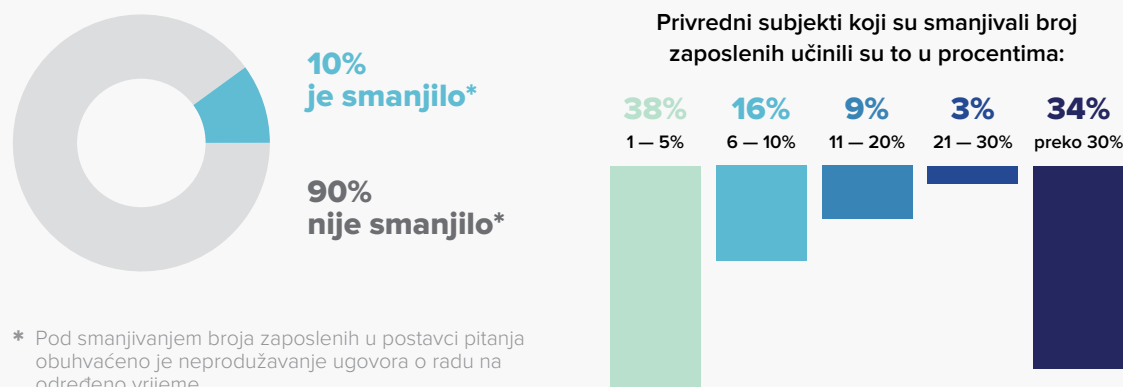

Uticaj COVID-19 na radne odnose

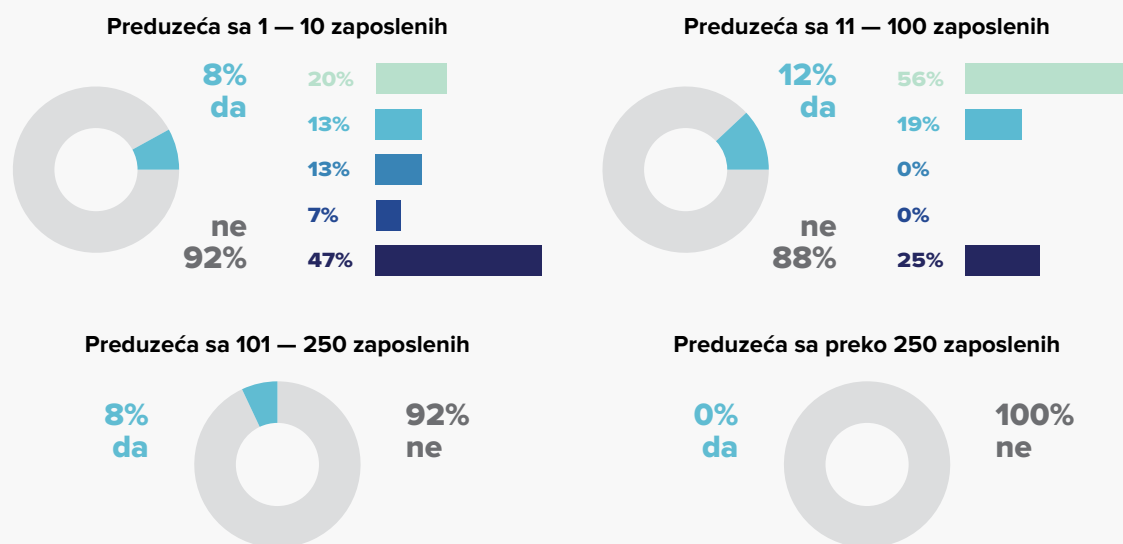

Da li ste smanjili broj zaposlenih usled krize izazvane COVID-19?

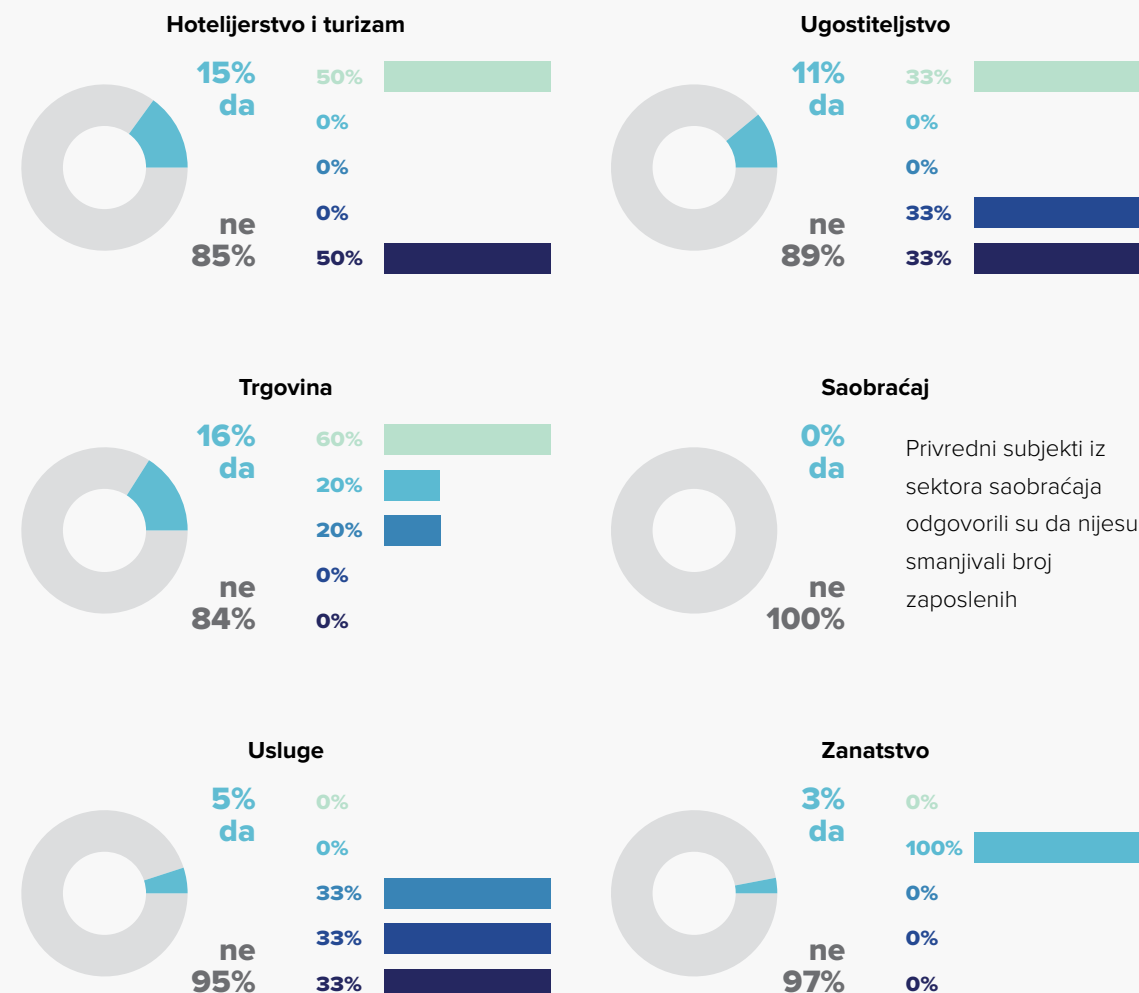
10% privrednih subjekata je smanjio broj zaposlenih u usled pojave COVID-19 krize, dok 90% njih to nije učinilo. Od privrednika koji su smanjili broj zaposlenih, 1/3 je svoje ljudske resurse umanjilo za preko 31%, dok je kod 54% njih to smanjivanje u manjoj mjeri, od 1 do 30%.

Smanjenje broja zaposlenih najčešće su sprovodila preduzeća koja zapošljavaju od 11 do 100 zaposlenih (12%), dok kod velikih preduzeća nije zabilježeno smanjivanje. Skoro polovina mikro preduzeća koja su smanjivala broj zaposlenih učinila su to u procentu većem od 31% od ukupnog broja zaposlenih.

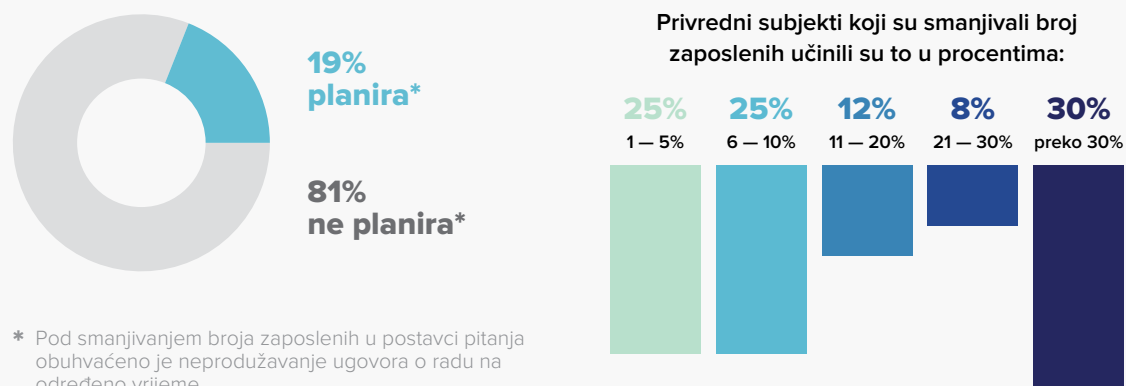

Među privrednim subjektima iz uzorka, smanjenje broja zaposlenih najčešće je zabilježeno u sektorima turizma i hotelijerstva (15%), trgovine (16%) i ugostiteljstva (11%).

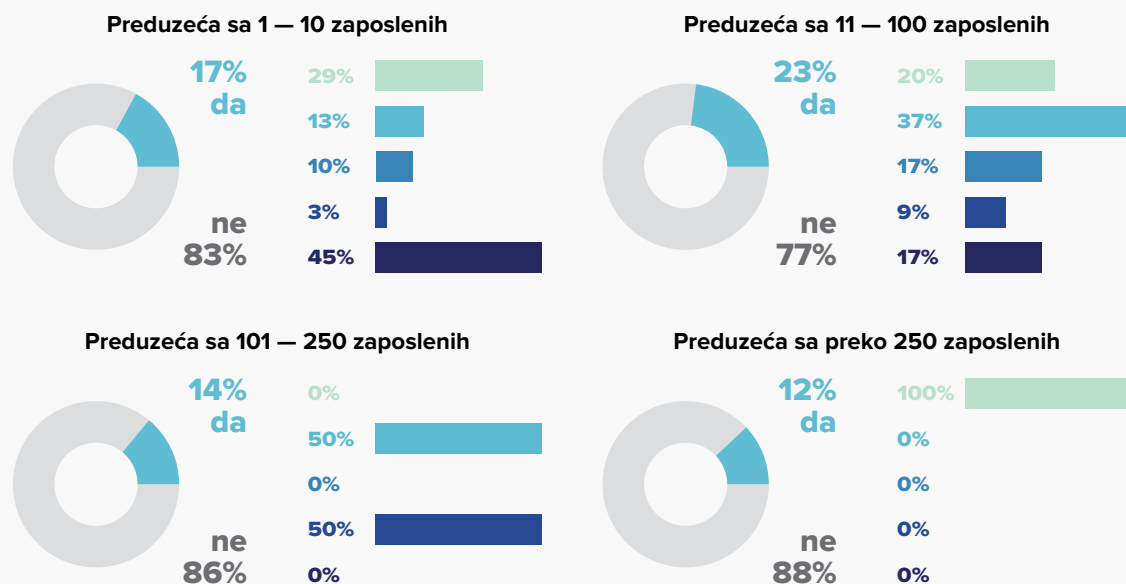

Da li planirate da smanjite broj zaposlenih?

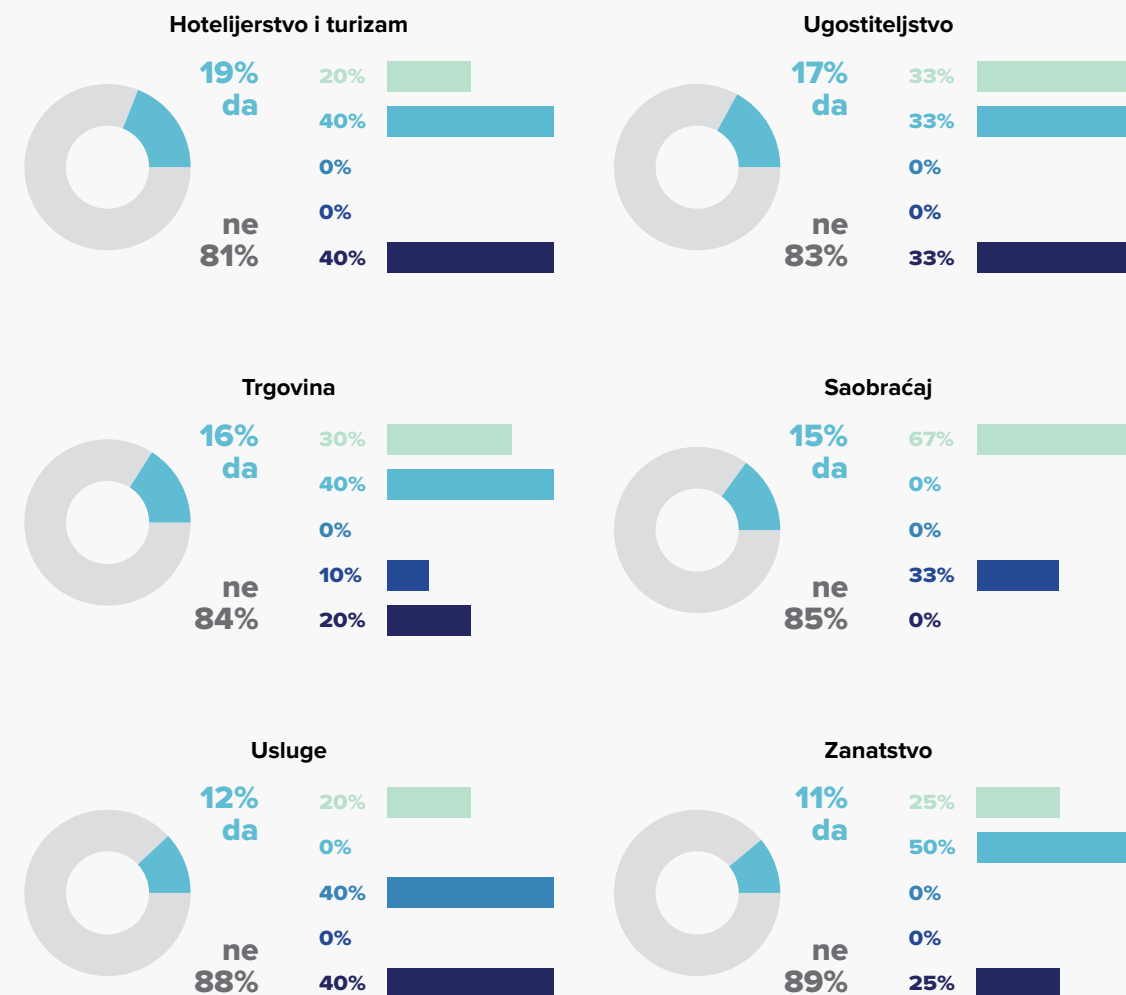
Upitani o planiranom smanjenju broja zaposlenih, preko 80% privrednih subjekata je odgovorio odrično. Među onima koji su odgovorili da planiraju smanjenje zaposlenih, 30% privrednih subjekata broj zaposlenih planira da umanji preko 31%, dok je kod polovine njih planirano smanjenje manje od 10%.

Planovi o smanjenju broja zaposlenih najčešće su prisutni kod privrednih subjekata koji zapošljavaju između 11 i 100 ljudi (23%), a skoro 60% njih to smanjenje planiraju izvršiti u mjeri manjoj od 10% ukupnog broja zaposlenih.

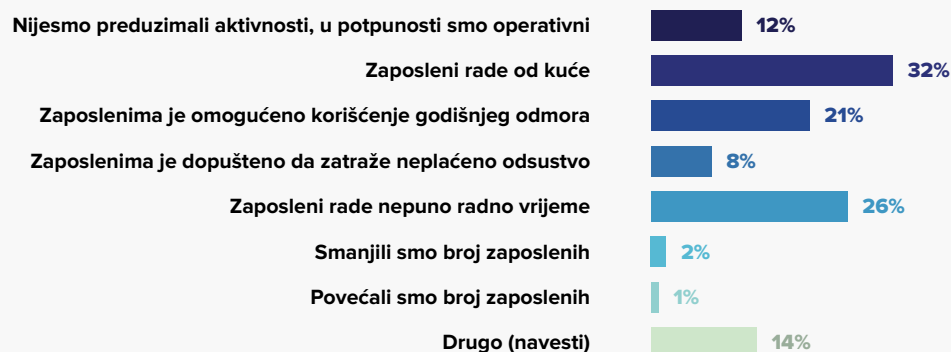

Među prikazanim sektorima, planovi o smanjenju broja zaposlenih najprisutniji su u sektoru turizma i hotelijerstva (19%) dok su nešto manji u sektoru ugostiteljstva (17%), trgovine (16%) i saobraćaja (15%). Približno svaki deseti privrednik iz sektora zanatstva odgovorio je da planira smanjiti broj zaposlenih.

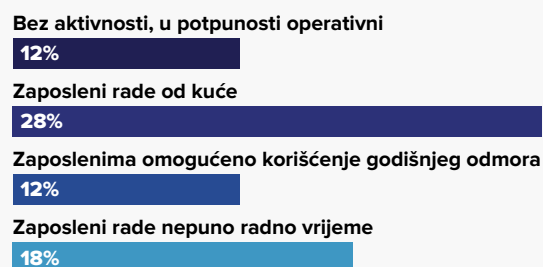
Koje ste aktivnosti preduzeli ili bili prisiljeni da preduzmete u dijelu upravljanja ljudskim resursima, a posljedica su krize COVID-19?

Najčešće preduzimane mjere od strane privrednih subjekata koje se tiču radnih odnosa a koje u izazvane COVID19 krizom su uvođenje rada od kuće (32%), uvođenje nepunog radnog vremena (26%) i omogućavanje korišćenja godišnjeg odmora (21%).

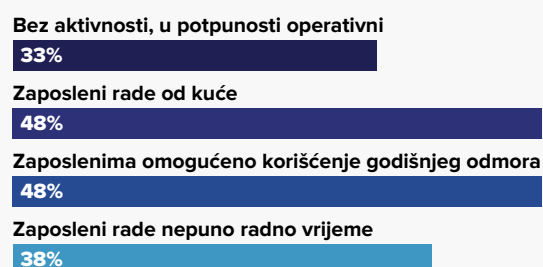

Procenat privrednih subjekata koji su uvodile rad od kuće pokazao se srazmjernim njihovoj veličini, odnosno broju zaposlenih koje imaju. Tako, ovaj oblik rada najrjeđe je bio prisutan kod mikro preduzeća (28%), a najčešće kod velikih (80%). Kao i kod prve, prisustvo druge najčešće primjenjivane mjere, (uvođenje nepunog radnog vremena), raslo je srazmjerno veličini preduzeća i najmanja je kod mikro (18%), a najveća kod velikih preduzeća (47%). Ovo su najčešće preduzimane mjere:

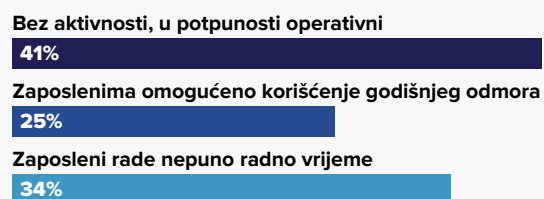
Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

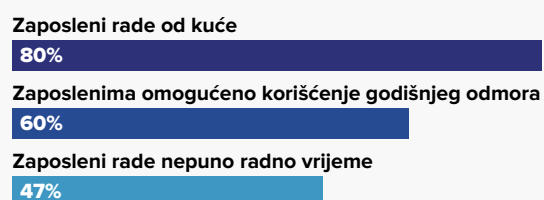
Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

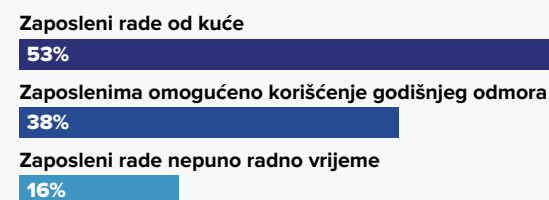

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

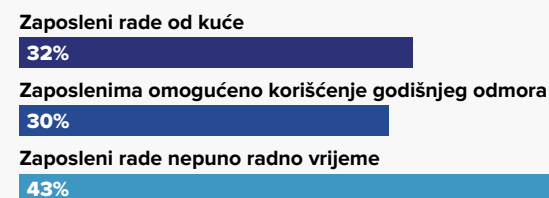

- “ Iako ljudi rade od kuće, tj. firma je zatvorila svoje kancelarije, obim posla se smanjio gotovo za 100%.
- “ Vozilo ustupljeno Nacionalnom koordinacionom tijelu za transport putnika.
- “ Održava se minimum procesa rada sa malim brojem zaposlenih, a ostali radnici su poslani na prinudni odmor uz 70% plate.
- “ Obavljamo online konsultacije / kontrole pacijenata (gdje je to moguće).

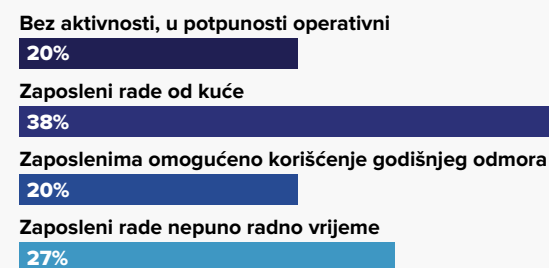
Hotelijsništvo i turizam

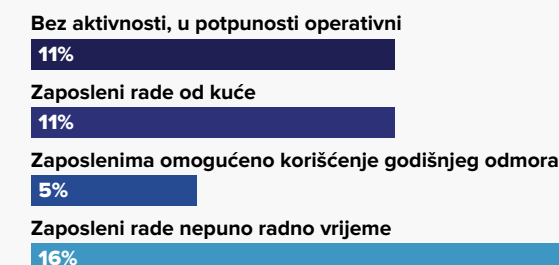
Trgovina

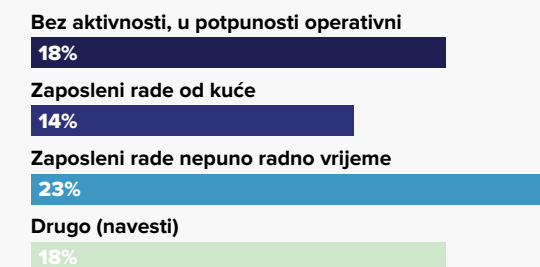
Usluge

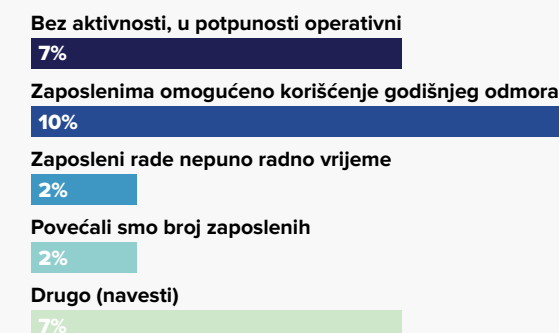
Ugostiteljstvo

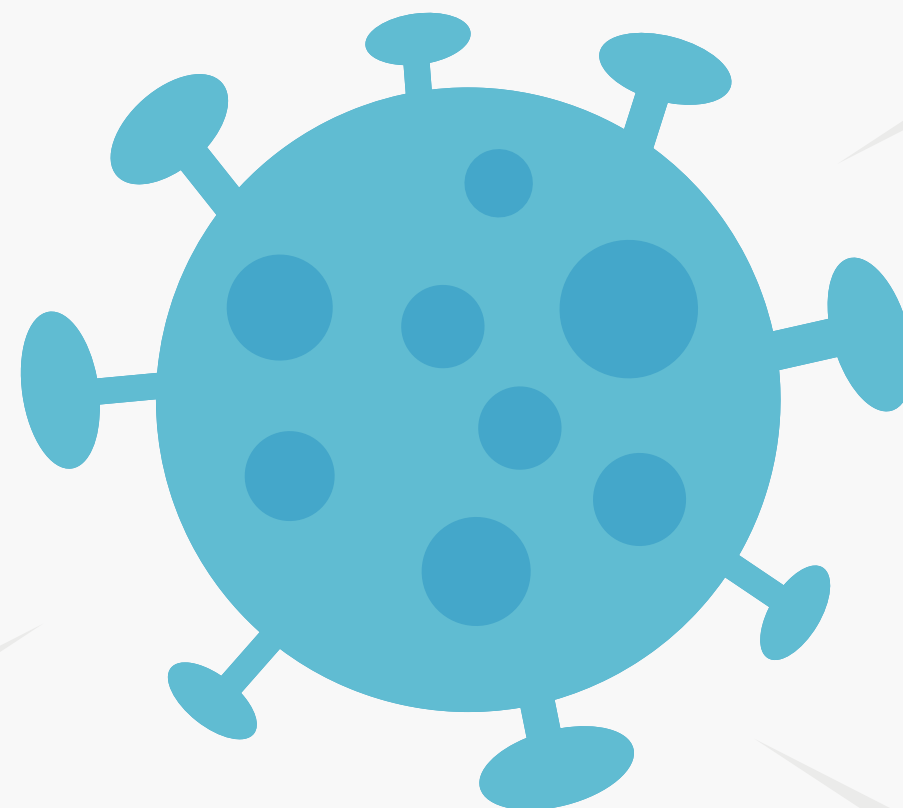
Saobraćaj

Zanatstvo

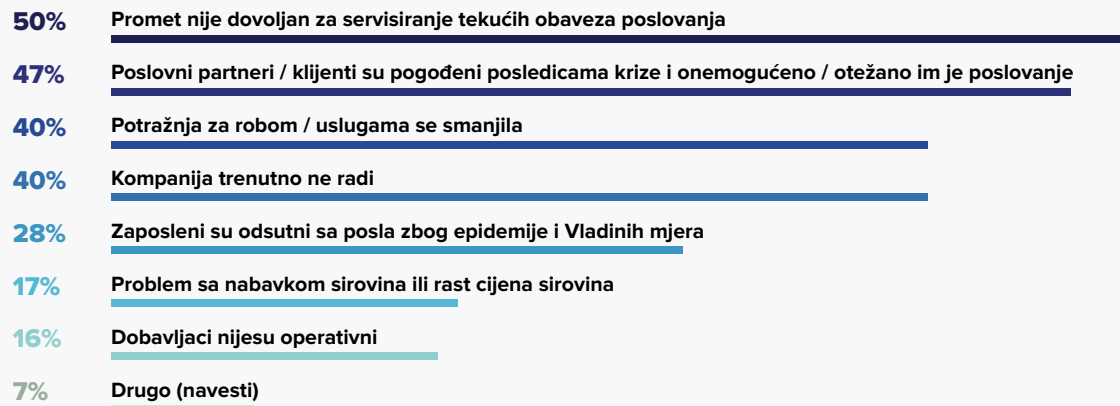

Glavni problemi nastali usled COVID-19 krize

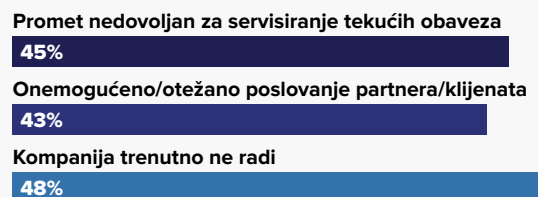
Koji su glavni problemi i izazovi sa kojima se Vaše preduzeće trenutno suočava usled krize izazvane COVID-19 virusom? (možete odabrati više ponuđenih opcija)

Najčešće identifikovani problemi sa kojima su se suočili privredni subjekti iz uzorka su nedostatak prometa (50%), ugroženost poslovnih partnera koji ne mogu nesmetano da posluju (47%), pad tražnje za proizvodima ili uslugama (40%) i prekid rada usled mjera Nacionalnog koordinacionog tijela (40%)

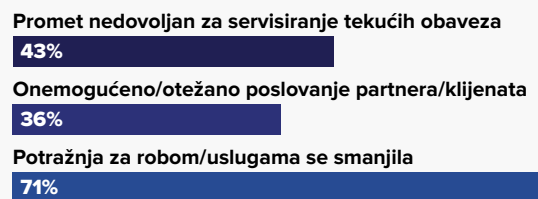

Ovi problemi prisutni su u približno istoj mjeri kod svih kategorija preduzeća. Mikro preduzeća su najčešće ukazivala na prekid rada kao izazov za njihovo poslovanje, dok je kod velikih preduzeća najčešći problem bila smanjena potražnja za njihovom robom ili uslugama.

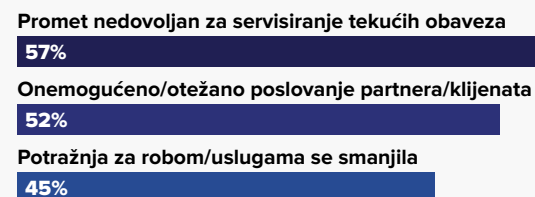
Preduzeća sa 1 — 10 zaposlenih

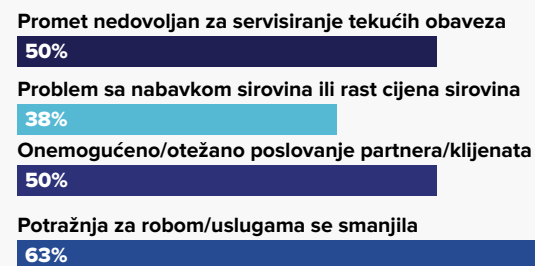
Preduzeća sa 101 — 250 zaposlenih

Preduzeća sa 11 — 100 zaposlenih

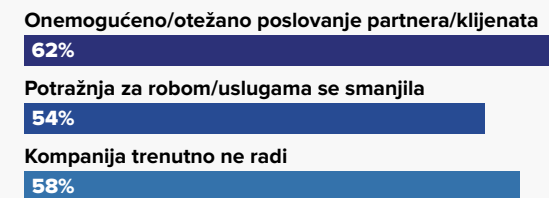

Preduzeća sa preko 250 zaposlenih

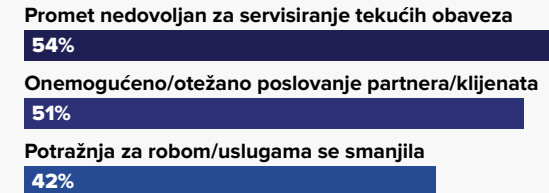

- 66 Nemogućnost plaćanja zakupa zbog obustave rada
- 66 Otežana naplata usluga
- 66 Smanjenje prihoda za više od 50%
- 66 Zatvorene granice i stopirana turistička aktivnost
- 66 Promet je pao za gotovo 100%, osim nekih usluga gdje je pad 70-80%

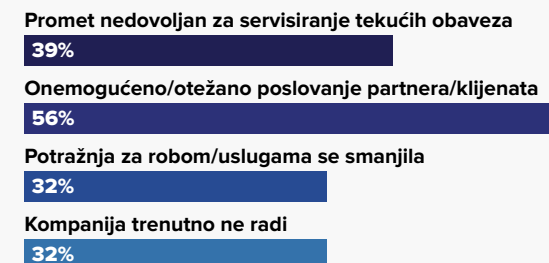
Hotelijerstvo i turizam

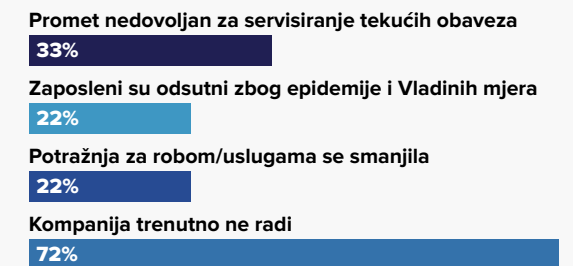
Trgovina

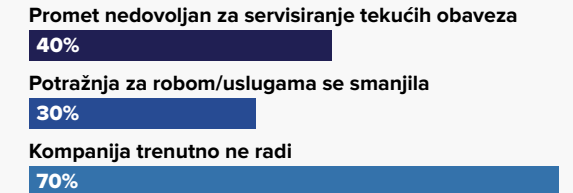
Usluge

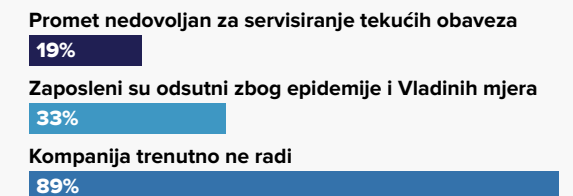
Ugostiteljstvo

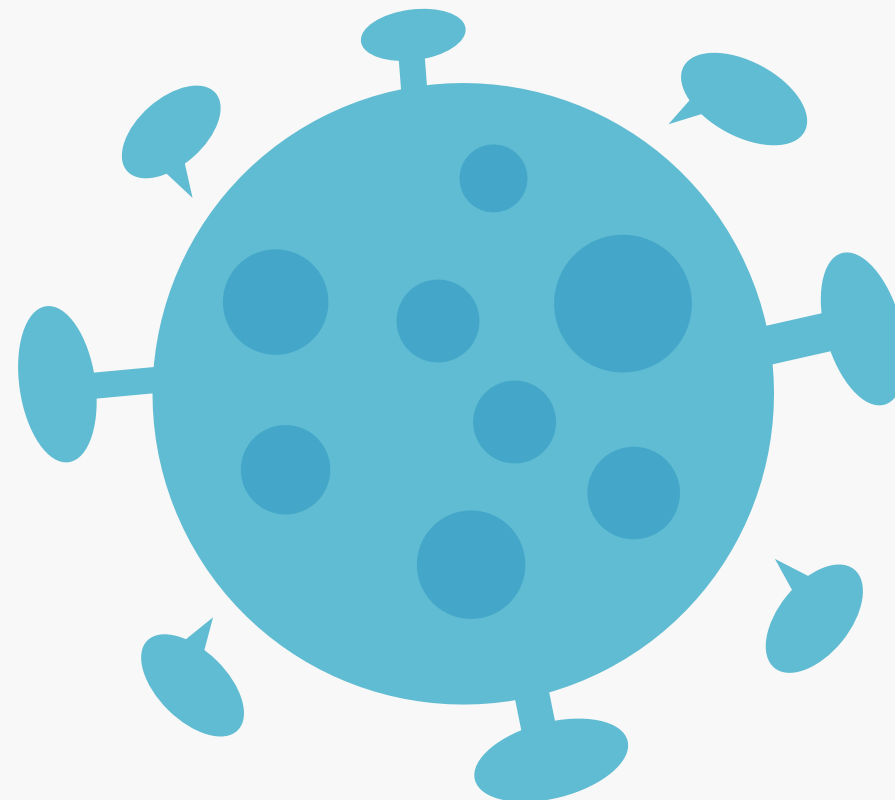
Saobraćaj

Zanatstvo

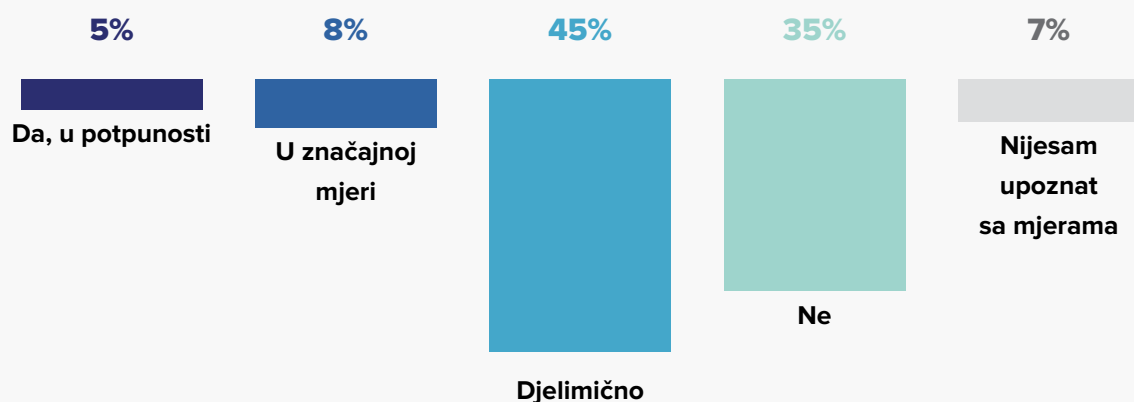

Preporuke privrednih subjekata

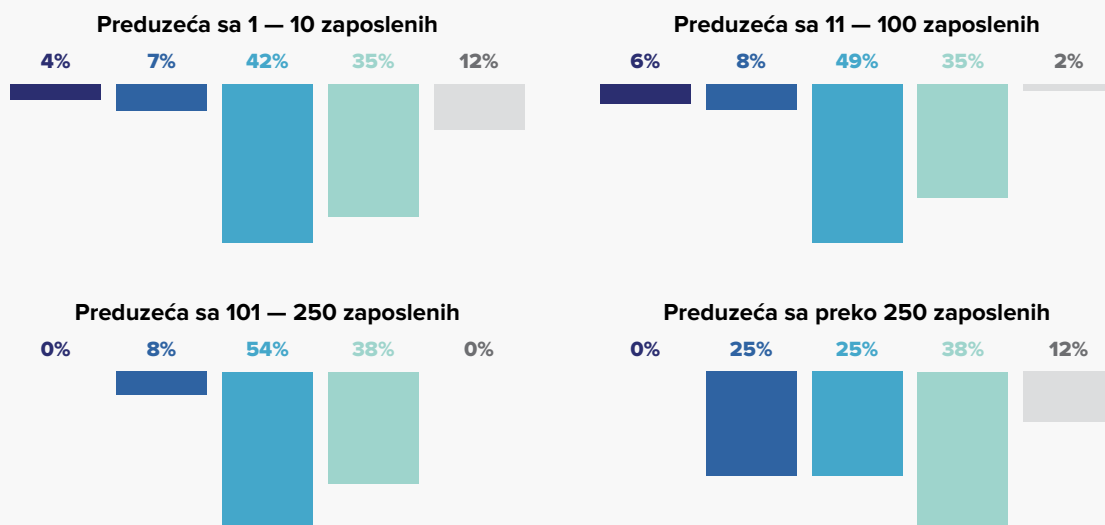

Da li najavljene mjere* podrške privredi Vlade Crne Gore zadovoljavaju Vaše najhitnije potrebe?

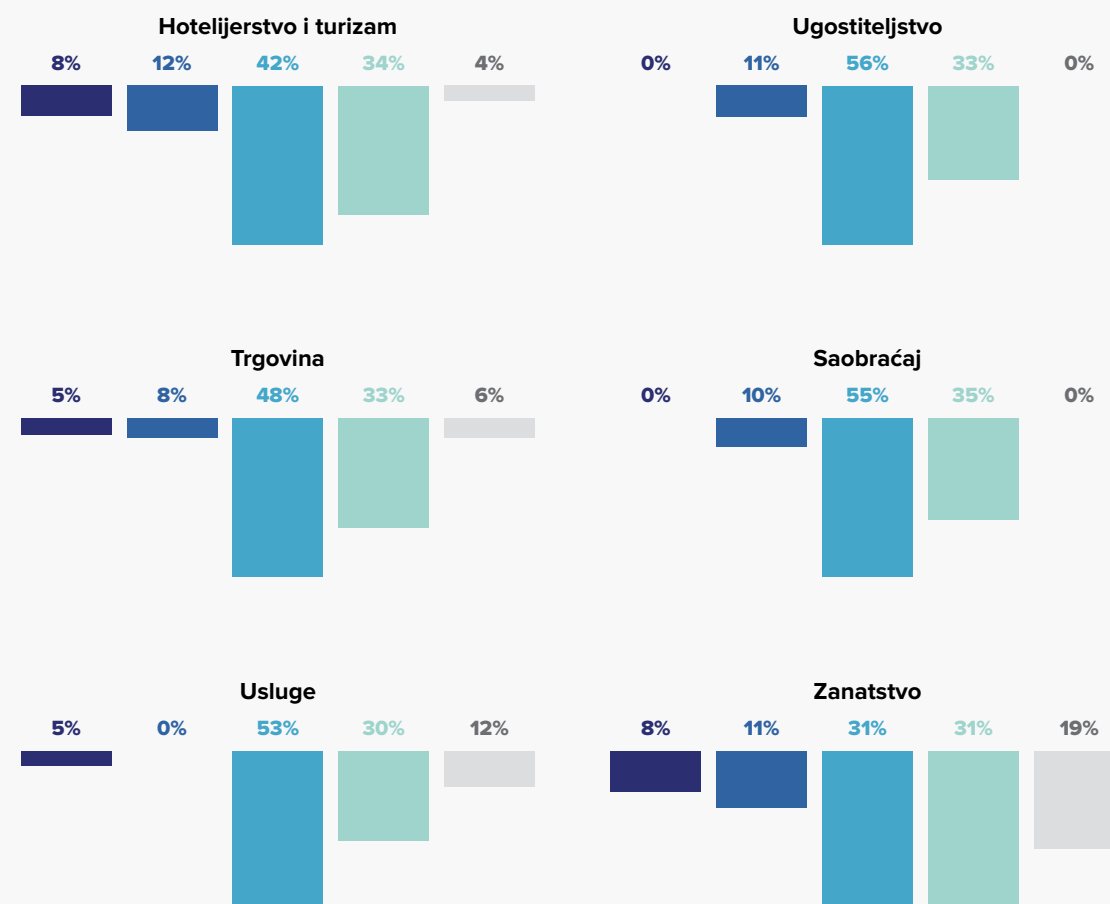
45% privrednih subjekata smatra da najavljene mjere podrške privredi od strane Vlade Crne Gore djelimično zadovoljavaju njihove najhitnije potrebe, dok 35% njih smatra da to nije slučaj. Sa druge strane, 13% privrednih subjekata smatra da najavljene mjere zadovoljavaju njihove najhitnije potrebe (5% je odgovorilo sa da, a 8% da najavljene mjere zadovoljavaju njihove najhitnije potrebe u značajnoj mjeri).

Posmatrano po veličini preduzeća, djelimično zadovoljenje najhitnijih potreba najavljenim mjerama Vlade dominantan je stav bilo da se radi o mikro, malim ili srednjim preduzećima. Velika preduzeća su takođe u najvećoj mjeri navela da vladine mjere nisu ili su samo djelimično zadovoljile njihove hitne potrebe. Sa druge strane, za ovu kategoriju preduzeća je karakterističan najveći broj odgovora u kojima se konstatuje značajna podrška mjerama Vlade, dok nijedno preduzeće nije navelo da su mjere u potpunosti zadovoljile njihove urgentne potrebe.

Dominantna percepcija među prikazanim sektorima je da najavljene mjere djelimično odgovaraju ili uopšte ne odgovaraju zadovoljenju najhitnijih potreba privrednih subjekata. Udio onih koji su na postavljeno pitanje odgovorili potvrdno kreće se od 0% do 8%, zavisno od sektora, pri čemu ovaj odgovor nije dao nijedan privredni subjekt iz sektora ugostiteljstva i saobraćaja.

Pitanje se odnosi na najavu mjera podrške privredi od 9. aprila 2020. godine:

<http://www.gov.me/vijesti/223682/Premijer-Dusko-Markovic-predstavio-novi-Vladin-paket-mjera-ekonomskog-oporavka-od-pandemije-korona-virusa-Put-oporavka-nece-bit.html>

Koji vid podrške smatrate da bi u ovom trenutku najviše pomogao Vašoj kompaniji?

Navedeni vidovi podrške rezultat su sveobuhvatnih konsultacija koje je UPCG sproveda sa svojim članstvom i našli su se u Predlogu mjera podrške privredi koji je 17. marta 2020.¹ godine usvojio Upravni odbor Unije poslodavaca Crne Gore, kao i u Inoviranom predlogu mjera koje je isto tijelo usvojilo 02. aprila 2020. godine.²

Rang lista navedenih vidova podrške rezultat je analize prikupljenih odgovora ispitanika koji su pojedinačno vrednovali svaku od ponuđenih opcija (od 1 do 10) shodno tome da li je u datom trenutku smatraju važnom ili ne.

#1

Privremeno snižavanje stopa poreza i doprinosa na zaradu i oslobađanje obaveze plaćanja drugih doprinosa vezanih za zarade tokom trajanja COVID-19 krize i šest mjeseci nakon njenog završetka.

#2

Odlaganje rokova za prijavu i plaćanje poreza, kao i za plaćanje svih poreskih obaveza nastalih od početka COVID-19 krize sa mogućnošću plaćanja do 24 rate.

#3

Subvencionisanje naknade zarada poslodavcima koji su privremeno prestali sa radom u skladu sa mjerama Vlade CG, poslodavcima čijim je zaposlenima određena mjera samoizolacije ili karantina, kao i poslodavcima čiji zaposleni koriste odsustvo za njegu djeteta mlađeg od 11 godina.

#4

Omogućavanje poslodavcima uvođenje rada sa nepunim radnim vremenom po skraćenom postupku, uz proporcionalno smanjenje zarade u toku trajanja COVID-19 krize.

#5

Omogućavanje pristupa beskamatnim pozajmicama uz grejs period ne manji od 12 mjeseci uz obezbjeđenje "mekim" kolateralom ili garancijama države ili lokalne samouprave.

¹ <http://www.poslodavci.org/aktuelnosti/vijesti/predlog-mjera-upravnog-odbora-upcg/>

² <http://www.poslodavci.org/aktuelnosti/vijesti/inovirani-drugi-predlog-mjera-uo-upcg/>

Oslobađanje obaveze plaćanja lokalnih komunalnih taksi, administrativnih taksi i članskih doprinosa u toku trajanja COVID-19 krize i šest mjeseci nakon njenog prestanka.

#6

Produžavanje moratorijuma kredita u skladu sa trajanjem COVID-19 krize.

#7

Omogućavanje reprograma i/ili odlaganje obaveza prema javnim preduzećima i lokalnim samoupravama, uz njihovo smanjenje shodno trajanju vanrednih okolnosti i privremenih mjera.

#8

Obustavljanje postupaka prinudne naplate potraživanja.

#9

Besplatne savjetodavne i konsultantske usluge (finansijske, pravne, dr.)

#10

Osim navedenih mjera podrške, u nastavku izdvajamo neke od komentara ispitanika o njihovim potrebama:

- “ Ubrzati mogućnost naplate potraživanja za završene poslove.
- “ Omogućiti pravo na kredite za likvidnost preduzeća i firmama koje kasne u uplati poreza i doprinosa.
- “ Sve mjere moraju ići u pravcu održavanja likvidnosti preduzeća, obezbijediti “jeftin” novac i preduzeća će se održati sa manjim posledicama uz minimalno ili nikakvo otpuštanje radnika.
- “ Preduzeća kojima je omogućen djelimičan rad, a čiji je pad prihoda jako velik - da se tretiraju kao preduzeća kojima je zabranjen rad kod subvencionisanja.
- “ S obzirom na sezonski karakter našeg poslovanja i očekivanog pada turističkog prihoda u sezoni, sve mjere bi trebalo da imaju dugoročni karakter.
- “ Plaćanje PDV po naplati fakture.
- “ Tačno definisati šta znači proglašenje epidemije u odnosu na Zakon o radu.

